

Tính dân chủ của bầu cử (bầu cử dân chủ)

TS Vũ Công Giao

Khoa Luật, ĐHQG Hà Nội

Đặt vấn đề

- Bầu cử dân chủ (democratic election) được cộng đồng quốc tế coi là một vấn đề mang nguyên tắc.
- Điều này xuất phát từ bản chất của bầu cử là cách thức/phương tiện để người dân thực thi quyền làm chủ nhà nước, xã hội của mình.
- Tuy nhiên:
  - Thế nào là bầu cử dân chủ?
  - Những điều kiện gì cần để bảo đảm bầu cử dân chủ?

Thế nào là bầu cử dân chủ?

- Tất cả các nhà nước hiện đại đều tổ chức bầu cử, nhưng không phải tất cả các cuộc bầu cử đều được coi là dân chủ.
- Những cuộc bầu cử nào không được coi là không dân chủ? Vì sao?

BẦU CỬ không dân CHỦ

- Vi phạm các nguyên tắc bầu cử tự do, bình đẳng:
  - Cử tri chỉ được bầu cho một ứng cử viên hoặc một nhóm ứng cử viên mà không có sự lựa chọn nào khác, hoặc
  - Có thể đề cử nhiều ứng cử viên cho một vị trí, nhưng chỉ có các ứng cử viên được sự chấp thuận của chính phủ mới được đảm bảo chọn lựa, với những thủ đoạn hoặc sự hăm dọa các ứng cử viên khác, hoặc
  - Có thể có sự lựa chọn thực sự, nhưng chỉ được thực hiện trong nội bộ đảng cầm quyền.

Vì sao cần bầu cử dân chủ?

- Bầu cử là phương thức lựa chọn người đại diện, phương thức người dân thực hiện quyền làm chủ, vì vậy, nó xác định và bảo đảm TÍNH CHÍNH DANH của chính quyền.
  - Chính quyền chính danh mới quản lý nhà nước và xã hội hiệu lực, hiệu quả.
- Bầu cử dân chủ thì chuyển giao quyền lực sẽ diễn ra một cách hòa bình và tạo lập được sự ổn định
  - Trong bầu cử dân chủ, cho dù ai thắng cuộc, các bên sẽ hợp tác hoặc ít nhất là không chống phá nhau, vì họ vẫn được tham gia vào chính quyền và có cơ hội cạnh tranh để nắm quyền vào lần bầu cử tiếp theo.
  - ***Bầu cử dân chủ không phải là cuộc chiến đấu một mất một còn mà chỉ là sự cạnh tranh để được phục vụ xã hội.***

Thế nào là bầu cử dân chủ?

- “Các cuộc bầu cử dân chủ không đơn thuần là biểu tượng cho một thể chế, mà là các hoạt động mang tính chất cạnh tranh, định kỳ, đầy đủ và xác định, trong đó các nhân vật chủ chốt của chính phủ được bầu lên do chính những công dân được hưởng quyền tự do phê phán, chỉ trích chính phủ, công bố các phê phán và đề xuất các lựa chọn khác một cách công khai”.

Jaene Kirkpatrick

Cạnh tranh công bằng

- Bầu cử dân chủ phải bảo đảm sự cạnh tranh công bằng.
- Các đảng đối lập và các ứng cử viên phải được hưởng quyền tự do ngôn luận, quyền hội họp và biểu tình để thể hiện quan điểm, giới thiệu các chính sách cũng như các ứng cử viên cho cử tri.
- Việc đơn giản chấp nhận phe đối lập tham dự bỏ phiếu kín cũng chưa đủ là dân chủ nếu như phe đối lập bị đối xử bất công bằng (cấm sử dụng các phương tiện truyền thông, bị sách nhiễu, kiểm duyệt..)

Định kỳ

- Bầu cử dân chủ phải mang tính định kỳ.
- Các thể chế dân chủ không bầu các nhà lãnh đạo và công chức với nhiệm kỳ suốt đời.
- Các công chức được bầu phải có trách nhiệm với nhân dân. Để đảm bảo tinh thần trách nhiệm đó, họ phải quay lại gặp các cử tri theo định kỳ để có được sự nhất trí cho họ tiếp tục giữ quyền hay không và phải chấp nhận rủi ro có thể bị bãi miễn khỏi chức vụ.
- Chỉ có một ngoại lệ đó là vị trí thẩm phán. Để ngăn cách họ khỏi áp lực của công chúng và đảm bảo tính vô tư trong công việc, các thẩm phán có thể được bầu hoặc chỉ định suốt đời và chỉ bị phế truất khi mắc các sai lầm nghiêm trọng.

Phổ thông

- Bầu cử dân chủ phải mang tính phổ thông.
- Việc xác định các công dân và cử tri phải bao gồm tất cả các công dân trưởng thành, trừ một số ngoại trừ luật định.
- Một chính phủ do một nhóm nhỏ và độc quyền lựa chọn không phải là dân chủ, cho dù cách hoạt động của nó là dân chủ.
- Bầu cử phổ thông là kết quả của những cuộc đấu tranh vĩ đại đòi quyền bầu cử của các nhóm yếu thế về sắc tộc, chủng tộc, tôn giáo, giới tính...

Tính xác định

- Bầu cử dân chủ phải mang tính xác định.
- Bầu cử dân chủ để xác định sự lãnh đạo cho chính phủ. Những vị đại diện cho dân chúng được bầu thông qua hình thức phổ thông để nắm quyền lực mà quyền lực này sẽ bị luật pháp và hiến pháp chi phối, điều chỉnh. Họ không phải là những nhà lãnh đạo bù nhìn hay tượng trưng.

Tự do

- Không bị hạn chế trong việc lựa chọn các ứng cử viên.
- Không bị hạn chế trong việc ứng cử, vận động tranh cử
- Bỏ phiếu kín